

Posudek

Holas, Jakub: Česká společnost v reflexi maďarské minority. Případová studie migrační skupiny z Maďarska po roce 1992. Bakalářská práce. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií 2011, 112 s., přílohy, fotografie.

Jakub Holas svou odbornou práci orientuje na problematiku maďarské menšiny v ČR. K tomuto studijnímu záměru přistupuje po řadě let malého zájmu antropologů a etnologů o Maďary, kteří v ČR žijí v menšinovém postavení. Svůj výzkumný plán J. Holas koncipuje jako dlouhodobé, široce tématicky a problémově rozevřené studium tří základních skupin Maďarů, kteří dnes tvoří maďarskou etnickou menšinu v ČR. Počítá s perspektivou osobní specializace na tuto problematiku, tedy na problematiku historické existence, společenského směřování a způsobu života Maďarů u nás. V perspektivě odborného zájmu, která je zřejmá i v předloženém textu, je také jeden z významných příslibů bakalářské práce.

Téma bakalářské práce si ovšem J. Holas zúžil a přesně vymezil. Zabývá se problematikou pouze jedné ze tří skupiny Maďarů žijících v současnosti v ČR. Předmětem jeho studia se stala skupina občanů Maďarska, kteří imigrovali do ČR po roce 1992 a vytvořili zde osobitou komunitu cizinců-Maďarů. Tato skupina si je sice vědoma svých etnických vazeb k ostatním Maďarům v ČR, avšak současně se konstituuje na své výjimečné sociální a ekonomické pozici, na svém vědomí statusu občanů Maďarska a na svém přesvědčení vyhraněné kulturní úrovni. Výběr skupiny, která má být zkoumána, je právem autora. Skutečnost její určité sociální výlučnosti není překážkou. Nutno ovšem konstatovat, že J. Holas svou volbu dobře zdůvodnil. Přesné vymezení skupiny a její definování sociálními, kulturními i občanskými charakteristikami a také vazbami na zemi původu považuji za další klad předložené bakalářské práce.

Třetím kladem práce je pak formulace výzkumné otázky, její směřování k jedinému problému. Tímto problémem je konstruování etnického obrazu Čechů a české společnosti na základě konfrontace zprostředkovaných informací a autentické zkušenosti imigrovaných maďarských občanů s českým kontaktním prostředím. Sám problém etnického obrazu není nový. Opakovaně se k němu z různých výkladových pozic vrací badatelé od 20. let 20. století. V české antropologii a etnologii byl sledován zejména v 90. letech minulého století v souvislostech mezietnických vztahů a reflexe etnicky jiných. V současnosti se na aktualizaci badatelského zájmu o problém etnického obrazu a jeho funkce podílejí především slovenští etnologové. Tato vlna návratu k otázkám etnického obrazu ovlivnila J. Holase.

J. Holas si v bakalářské práci vytkl přímočarý cíl: prostřednictvím etnického obrazu české společnosti, který si aktuálně konstruují imigranti z Maďarska, dokumentovat a interpretovat a) jejich postoj k Čechům v různých situacích kontaktu, b) jejich postoj k České republice jako zemi plánovaného dlouhodobého pobytu, c) jejich komunikační strategie s českým kontaktním okolím a d) příčiny neporozumění české kultury a českému kulturnímu prostředí. Ústředním bodem jeho rozpravy se tedy stal etnický obraz jako ukazatel společenského procesu adaptace imigrační skupiny. Tomuto cíli podřídil J. Holas výklad teoretických východisek práce, rozpravu

o skupině, kterou zkoumá, a samozřejmě analytickou část, v níž prezentuje výsledky svého výzkumu. V této výkladové sevřenosti spatřuji další a významný klad předložené práce.

Ve stručném teoretickém uvedení nastínil J. Holas antropologické koncepty, o něž opírá svou interpretaci v terénu získaných dat. V pojetí teoretické části vyšel ze zvyklostí anglosaské společenskovední literatury. I tuto jeho volbu nutno respektovat. Položení většího důrazu na srovnávací výklad teorií etnického obrazu a stereotypu by sice odpovídalo praxi společenských věd ve středoevropském prostoru (kterou preferuji). Ovšem skutečně nutno zvážit, zda takováto opakovaná a v literatuře dostupná rekapitulace by více ozřejmila záměr J. Holase.

Zdánlivě vybočující ze sevřené koncepce je stručné uvedení do historie imigrace Maďarů do českých zemí v průběhu 20. století. V práci má však svou funkčnost: odhaluje kořeny dnešního vnitřního členění maďarské etnické menšiny v ČR. Stejně tak za funkční považuji důraz, který autor práce položil na rozsáhlou prezentaci skupiny respondentů v souvislostech jejich existence v Maďarsku i v ČR. Ukotvení rozpravy o podobě, významu a výpovědní hodnotě etnického obrazu české společnosti v konkrétní skupině jeho tvůrců umožňuje relevantní interpretaci. Dává možnost výkladu v reálných souvislostech sociálních a kulturních pozic těch, kteří jsou autory obrazu. Tímto svým přístupem se J. Holas dostal na dosud ne příliš zohledňovanou rovinu výkladu etnického obrazu, na rovinu jeho primární autenticity a střetu etnického stereotypu s prožitou zkušeností.

Vlastní podstata bakalářské práce spočívá v rozpravě o pohledu imigrantů z Maďarska na českou společnost, tedy o jejich subjektivním výkladu vlastního kontaktu a zkušenosti s českým okolím. Tuto rozpravu vede J. Holas ve dvou rovinách: v rovině hodnocení jinakosti, přijatelnosti a odmítání mentality, norem chování a způsobu života Čechů, a v rovině vlastních představ respondentů o nazírání Čechů na ně samotné. V obou rovinách se J. Holasovi podařilo ukázat na různých úrovních kontaktu kulturní skutečnosti a zejména mezilidské vztahy, které respondenti vnímají jako limity svého života v České republice a české společnosti. A v těchto poznacích, ač se někdy mohou zdát minuciózními, vidím důležitý přínos práce.

Bakalářská práce J. Holase je výsekem z jím sledované problematiky maďarské etnické menšiny v České republice. Řadu dílčích otázek již autor publikoval. Předloženou bakalářskou práci nutno hodnotit i v těchto souvislostech.

Jakub Holas prokázal, že si dovede samostatně postavit problém, dovede formulovat vstupní otázky, shromáždit relevantní údaje na nichž může založit vědeckou analýzu, dovede tuto analýzu provést a formulovat uvážené závěry. Navíc prokázal pro antropologa nezastupitelnou schopnost navázat kontakty s respondenty, vstoupit do jejich prostředí jako uznávaný a respektovaný výzkumník. Prokázal i cílevědomost při shromažďování primárních dat, schopnost kritiky těchto dat a nadhled při jejich vyhodnocování. Určité formulační neobratnosti odstraní praxe.

Předložená bakalářská práce splňuje požadavky na tento typ závěrečných prací. Doporučuji ji k obhajobě a hodnotím ji jako práci výbornou.

V Praze 24. 8. 2011

Mirjam Moravcová